

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

Ἀθωνικά εὐρήματα. — Ὁ εἰς τὸ ἅγιον Ὄρος ἀποσταλὲς ὑπὸ τῆς Βουλῆς ὑφηγητῆς κ. Σ. Π. Λάμπρος ἐπανελθὼν ἐκεῖθεν ἐδημοσίευσεν ἑκθεσιν περὶ τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ, ἐξ ἧς ἀναγράφομεν ἐνταῦθα τὰ κυριώτερα τῶν εὐρημάτων αὐτοῦ, δι' ὧν πολλαχῶς θὰ πλουτισθῇ ἢ τε κλασικὴ καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ καὶ νεωτέρα ἡμῶν Φιλολογία, θὰ διαλευκανθῇ δ' ἐν πολλοῖς ἡ μεσοχρόνιος τοῦ ἔθνους ἱστορία. Ἐὰν εὐρήματα ταῦτα εἰπὶ τὰ ἑξῆς:

1) Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου λόγος ἀνέκδοτος *Ἦρὸς Παρθένιον* παραινετικὸς ἐκ χειρογράφου κώδικος ἐπὶ περγαμηνῆς γεγραμμένου κατὰ τὸν 1^{ον} αἰῶνα.

2) Διάφοροι συλλογαὶ ἀνέκδοτοι ἀρχαίων παροιμιῶν ἐκ διαφόρων χαρτῶν χειρογράφων τοῦ 10^{ου}, 11^{ου} καὶ 15^{ου} αἰῶνος, ἃ νέας ἀθησαυρίστους παροιμίας περιέχουσιν ἢ κατὰ νέον τρόπον ἐρμηνεύονται παροιμίας ἤδη γνωστάς. Αἱ συλλογαὶ αὗται εἶνε συμπλήρωμα ἀξιόλογον τῆς σπουδαίας διτόμου συλλογῆς τῶν *Paroemiographi Graeci*, τῶν ἐκδομένων ἐν Γοτίγγῃ τῷ 1851 ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Ἑρνέστου v. Leutsch.

3) «Συναγωγὴ περὶ ζώων ἱστορίας χερσαίων θαλαττίων καὶ πτηνῶν πονηθεῖσα παρὰ βασιλέως κυροῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου καὶ ἐκ διαφόρων βιβλίων ἐρανισθεῖσα» ἐκ βορδυκίνου κώδικος τοῦ 17^{ου} αἰῶνος. Τὸ εὖρημα τοῦτο εἶνε σπουδαιότατον, ἀναγόμενον εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἀξίων λόγου ἀπανησιμμάτων ἐκ τῶν ἀρχαίων κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα ἔτι περισωζομένων συγγραφέων, ἅτινα συνετάχθησαν κατὰ διαταγὴν τοῦ μεγαλειόβολου αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου. Ἡ Συναγωγὴ αὕτη, δυστυχῶς μένουσα κολοβὴ ἐν τῷ ἀγιορειτικῷ κώδικι, ἀπηνθίσθη ἐκ τῶν ζωολογικῶν καὶ ἄλλων συγγραφῶν τοῦ Ἀριστοτέλους, Αἰλιανοῦ, Ἀγαθὰρχίδου, Καλλίου, Κτησίου, Ἀριστοφάνους, Εὐδήμου, Τιμοθέου, Ἀπίωνος, Νυμφροδώρου καὶ ἄλλων.

4) Γραμματικὴ πραγματεία ἐπιγραφομένη «Σολοικοφανὴ τινὰ φαινόμενα κατὰ τὰς διαλέκτους» ἐξ ἧς πολλοὺς διαλεκτικούς ἰδιωτισμοὺς μαρτυροῦμεν.

5) Δεκατρία δημοτικὰ ὄσματα μετὰ τῆς μελωδίας αὐτῶν γεγραμμένης διὰ τῶν σημείων τῆς βυζαντιακῆς παρασημαντικῆς. Τὸ εὖρημα τοῦτο εἶνε ἄξιον πολλοῦ λόγου ἐν ᾧ χρόνῳ καταβάλλονται μέγιστα φροντίδες πρὸς ἐξερύνησιν τοῦ τεχνικοῦ συστήματος τῆς βυζαντιακῆς μουσικῆς καὶ ζωοποίησιν τῆς παρ' ἡμῖν δεμώδους μελωδίας. Γνωστὰ δὲ εἶνε αἱ περὶ ταῦτα μελέται τοῦ ἐν Παρισίοις κ. Bourgault Ducoudray καὶ τοῦ ἡμετέρου κ. Ἰω. Γζέτζη καθηγητοῦ.

6) Διάφορα ποιήματα τοῦ κατὰ τὸν 15' αἰῶνα ἀκμάσαντος καὶ μέχρι τοῦδε μόνον ἐκ τοῦ ὀνόματος γνωστοῦ λογίου Γεωργίου τοῦ Αἰτωλοῦ, κυριώτατα δὲ συλλογὴ ἑκατὸν τεσσαράκοντα καὶ τριῶν αἰσωπειῶν μύθων τοῦ αὐτοῦ, γεγραμμένων εἰς πολιτικοὺς στίχους ὁμοιοκαταληκτοὺς, λίαν δὲ περιέργων.

7) «Μακρουήλ τοῦ μεγάλου ῥήτορος τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀγιοπάτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας διήγησις περὶ τῆς σεβασμίας εἰκόνης τῆς δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας τῆς ἐν Ἀσγορίῳ καὶ τῶν ὑπ' αὐτῆς γεγονότων θαυμάτων κατὰ διαφόρους καιροὺς» ἐξ ἧς πολλὰ μανθάνομεν περὶ τῆς σχέσεως τῶν Βυζαντινῶν πρὸς τοὺς οἰκοῦντας τὴν Ἑὸν Ἰβηρίαν καὶ περὶ τῆς ἱστορίας τῆς Ἰβηρίας καὶ τῆς τῶν Παρσῶν ἐπὶ Γαγούπ-Χάν.

8) «Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν καὶ θαυματουργοῦ Νίκωνος τοῦ Μετανοεῖτε τοῦ ἐξ Ἀρμενίας καὶ ἐν τῇ περιφήμῳ Λακεδαιμονίᾳ τελειωθέντος». Ὁ βίος τοῦ ὁσίου Νίκωνος, ἀθλήσαντος ἐν Λακεδαιμονίᾳ κατὰ τὸν 1' αἰῶνα, εἶνε μία τῶν ἐπιφανεστάτων πηγῶν τῆς μεσαιωνικῆς ἡμῶν ἱστορίας, ἧς πολλὰν ἐποιήσαντο χρῆσιν οἱ μεσαιωνολόγοι, εἰσηγησαμένου τοῦ Harf. Ἀλλ' ὡς πηγὴ τῶν σπουδαίων ἐκ τοῦ βίου τοῦ ὁσίου Νίκωνος ἀντλήθεισων εἰδήσεων δὲν ἐχρησίμευσεν τὸ πρωτότυπον, ἀλλ' ἡ τῷ 1729 ὑπὸ Martène καὶ Durand ἐκδοθεῖσα λατινικὴ μετάφρασις τοῦ βίου (*Veterum scriptorum amplissima collectio. Tom. VI. σ. 850. κ. ε.*), ἥτις πολλαχῶς εἶνε διεφθαρμένη, μάλιστα δὲ περὶ τὰ κύρια ὀνόματα. Ὡστε τακτέον μεταξὺ τῶν ἀνεκδότων τὸ πρωτότυπον τοῦ διὰ τὴν μεσαιωνικὴν ἡμῶν ἱστορίαν σπουδαιότητος βίου τούτου.

9) «Ἀρσένιου ἀρχιεπισκόπου Κερκύρας ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Θερίνον τὸν μάρτυρα» ὅπερ ἀνεκδότον ὢν ἀντεγράφη αὐτὸ μόνον ὡς ἔργον γλαφυρὸν ἐπιφανοῦς ἱεράρχου, ἀλλὰ μάλιστα ὡς περιέχον ἱστορικὰς εἰδήσεις περὶ Κερκύρας καὶ Ἠπείρου.

10) «Μάρκου μοναχοῦ Σερρῶν ζήτησις περὶ βουκολάκων πῶς καὶ διὰ τί οὐ δέχεται ἡ ἀγία τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία ὅτι ὑπ' αὐτῶν γίνονται τὰ θανατικά καὶ ὑπολαμβάνομεν ἡμεῖς ὅτι ὑπ' αὐτῶν ἐσθιόμεθα» ἐκ χειρογράφου τοῦ 15' αἰῶνος, εὐπαρησίστατος καὶ πεφωτισμένη κρίσις κατὰ τῶν περὶ βουκολάκων κοινῶν προλήψεων, ἀξίᾳ προσοχῆς καὶ μελέτης, ὅταν ἀνυπολόγηται μάλιστα τοὺς χρόνους καθ' οὓς ἐγράφη.

11) «Ἱστορία μερικὴ τῆς Ἰνδίας» ἄξιον λόγου ἀπόσπασμα γεωγραφικῆς συγγραφῆς, ἀντιγραφὴν μὲν ἐκ χειρογράφου τοῦ 15' αἰῶνος, ἀλλὰ προφανῶς μεταγεγραμμένον ἐκ κώδικος παλαιοῦ.

12) Συλλογὴ κινιγμάτων βυζαντιακῶν ἐμμέτρων Ἰωάννου τοῦ Εὐγενικοῦ Ἰσαὰκ τοῦ Ἀργυροῦ, Μιχαήλ τοῦ Ψελλοῦ, Βασιλείου τοῦ Μεγαλομήτου καὶ ἄλλων Βυζαντινῶν.

13) Διάφοροι συλλογαὶ δημῳδῶν παροιμιῶν μετὰ ἐρμηνειῶν θεολογικῶν ἐν χειρογράφοις τοῦ 15' καὶ 17' αἰῶνος.

14) Δύο περιεργόταται σημειώσεις περιέχουσιν μέθοδον «τοῦ εὑρεῖν ὥραν τῆς ἡμέρας ἀπὸ σκιᾶς τοῦ ἡλίου». Τούτων ἡ ἑτέρα εἶνε ἀναγεγραμμένη ἐν κώδικι τῆς περγαμηνῆς τοῦ 14' αἰῶνος, ἐν ᾧ εὑρηται καὶ ἀπεικόνις τοῦ βυζαντιακοῦ ὥρολογίου ἢ ὥροποδίου, ἣτις ἐπεξηγεῖ δύο σωζόμενα ἐκ λίθου τοιαῦτα ὥρολόγια (meridiana), ὧν τὸ μὲν ἀπόκειται ἐν τῷ μουσεῖῳ τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἐταιρίας τῷ ἐν τῷ Βαρθολαίῳ, τὸ δ' ἕτερον ἐν τῷ μουσεῖῳ Θεσσ. Ἡ μελέτη τούτων πάντων θὰ διευκολύνῃ σπουδαίως τὰς περὶ ὥρολογίων παρὰ Βυζαντινοὺς ἐρεῦνας.

15) Μία ἐπιστολὴ τοῦ Φωτίου.

16) Διάφορα μικρὰ χρονικά ἀναφερόμενα κυρίως εἰς τοὺς περὶ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως χρόνους, ἀργυρόβουλλα καὶ χρυσοβουλλα, ἱστορικαί, βιβλιογραφικαί, γεωγραφικαί σημειώσεις αἰσώπειοι μῦθοι, ἐν πεζῷ μέτρῳ, καὶ χωλιάμβοις κατὰ τοὺς τοῦ Βαβρίου, δημῳδαὶ μῦθοι καὶ λόγοι, ποιήματα, ἐπιστολαί, ἔγγραφα ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἁθωνικῶν μονῶν καὶ πρὸς αὐτὰς ἄλλαι βραχεῖαι πραγματεῖαι φιλολογικοῦ ἢ ἱστορικοῦ περιεχομένου.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῆς ἐρεῦνης τῶν χειρογράφων ὁ κ. Λάμπρος παραλαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ τὸν δοκιμώτατον καλλιτέχνην κ. Gillieron κατέγεινε καὶ περὶ τὴν μελέτην τῆς βυζαντινῆς τέχνης. Κατ' ὁρῶσιν δὲ διὰ τοῦ τεχνίτου τούτου νὰ ἐτοιμάσῃ ἀντίγραφα ἐπιτυχέστατα τῶν ἀξιολογωτέρων τοιχογραφιῶν τοῦ Πανσελήνου ἐκ τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἐν Καρυαίς Πρωτάτου ἐν χρώμασιν ἢ διὰ μόνης τῆς μολυβδίδος καὶ ἀντιγραφὰς τῶν ἀξιολογωτέρων ἱστοριῶν (miniatures) ἐν χειρογράφοις, ὅτε ὑπῆρχον ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τῶν μονῶν. Ἀπεικονίσθησαν δὲ ἢ ἐφωτογραφήθησαν καὶ ἄλλα τινὰ ἔργα τέχνης καὶ σκεύη ἱερὰ καὶ κατωρθώθη ἡ φωτογράφησις διαφόρων σελίδων ἐκ χειρογράφων, αἵτινες ἦσαν ἀξίαι λόγου.

* *

Πίνακες τοῦ Ἑλληνισμοῦ. — Ὡς γνωστὸν ὁ Σύλλογος πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων ἀνέλαβε τῇ φιλοτίμῳ δαπάνῃ τοῦ ἀρωγοῦ τῆς ἐθνικῆς παιδείας κ. Στεφάνου Ζαφειροπούλου τὴν ἐκδοσιν ἐφορικῶν πινάκων οὓς συνέταξεν ὁ ἐν Βερολίνῳ πολὺς πινακογράφος Ε. Κίπερτ. Ἐκ τῶν πινάκων τούτων ἐπεξεργασθέντων ἐν τῷ γνωστῷ καταστήματι τοῦ κ. Διτερίχου Ῥάιμερ ἐκομίσθησαν ἤδη οἱ δύο ὧν ὁ μὲν α' εἶνε πίναξ τοῦ Ἑλληνισμοῦ κατὰ τὴν ε' π. Χ. ἑκατονταετηρίδα, ὁ δὲ β' τοῦ Μακεδονικοῦ Ἑλληνισμοῦ ἥτοι τῶν χωρῶν ὅσαι ἐξῆλληνίσθησαν διὰ τε τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ.

Ὁ α' πίναξ περιλαμβάνει τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις καὶ ἀποικίας τὰς τε

Ἰωνικὰς, τὰς Δωρικὰς καὶ τὰς Αἰολικὰς καὶ μικτὰς ἐκ διαφόρων φύλων· ἔτι δὲ τὰς Φοινικικὰς πόλεις καὶ ἀποικίας καὶ τὰς χώρας τὰς ὑπηκόους τοῦ μεγάλου Βασιλέως. Εἰκονίζεται δ' ἐν τῷ χάρτῃ διὰ γραμμῆς ἰδιαιτέρας ἡ ὁδὸς τῆς ἀναβάσεως τῶν κυρίων ὑπὸ τὸν νεώτερον Κῦρον καὶ τῆς καταβάσεως αὐτῶν ὑπὸ τὸν Ξενοφῶντα, καὶ ἡ ἀπὸ Ἐφέσου εἰς Σοῦσα βασιλικὴ ὁδὸς καθ' Ἡρόδοτον. Ἡ κλίμαξ τοῦ πίνακος εἶνε 1:2,500,000. Ἐν ἰδιαιτέρᾳ δὲ γωνίᾳ αὐτοῦ εἰκονίζεται καὶ ὁ τῆς Αὐτικῆς Λιθῆς αἰγιαλὸς κατὰ τὸν τῶν Φοινίκων περίπλου.

Ὁ 6' δὲ πίναξ περιέχει ἐκτὸς τῆς πορείας τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν ἐθνῶν ὅσα ὑπήκουσεν ἄλλοτε τῶν πρώτων Περσῶν βασιλέων ἐγένοντο αὐτόνομον ἐπὶ τῆς ἐκστρατείας τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου τὸ βασίλειον τῆς Μακεδονίας καὶ τὰς χώρας τὰς Θρᾷκικὰς τὰς ὑπηκόους τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ κατόπιν τοῦ Λυσιμάχου, τὸν κατὰ κερατισμὸν τὸν ἐπιγενόμενον τοῦ βασιλείου αὐτοῦ μετὰ τὸν θάνατόν του. Οὕτω περιέχει ὁ πίναξ τὸ βασίλειον τῶν Σελευκιδῶν ἦτοι τῆς Συρίας, τὸ Ἑλληνικὸν βασίλειον ἐν Βακτριανῇ ἀποσπασθὲν ἀπὸ τοῦ τῶν Σελευκιδῶν περὶ τὸ 250 ἔτος π. Χ. καὶ τὰς Ἰνδικὰς χώρας τὰς κυριευθείσας ἀπὸ τοῦ 140 π. Χ. ὑπὸ Μεγάνδρου καὶ ἄλλων Βακτριανῶν βασιλέων, τὸ βασίλειον τῶν Ἀρσακιδῶν τῆς Παρθυσίας ἀπὸ τοῦ 250, τὸ βασίλειον τῶν Ἀχαιμενιδῶν τῆς Ἀτροπατηνῆς Μηδίας, τὸ βασίλειον τῆς Μεγάλης Ἀρμενίας, ἰδρυθὲν καὶ αὐξήθην ὑπὸ Ἀρταξίδου ἀπὸ τοῦ 180 π. Χ., ἕτινα ὡς γνωστὸν ἦσαν πρότερον σαρκαπίται ὑπήκοοι τῶν Σελευκιδῶν· ἔτι δὲ τὸ βασίλειον τῶν Πτολεμαίων ἦτοι τῆς Αἰγύπτου, τὸ βασίλειον τῶν Ἀτταλιδῶν, ἦτοι τῆς Περγάμου, καὶ τὰς πολιτείας τὰς Ἑλληνικὰς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον αὐτόνομους. Ἡ κλίμαξ τοῦ πίνακος εἶνε 1:3,000,000 ἐν δὲ περικρτήματι καθ' ἡμίσειαν τοῦ μεγάλου πίνακος κλίμακα ὑπάρχει συνοπτικὴ περὶ τῶν ἀποικιῶν ὅσας ἰδρυσαν οἱ Πτολεμαῖοι περὶ τὸν Ἀραβικὸν κόλπον.

Ἀμφότεροι οἱ πίνακες ἔχουσιν ἀναλογίαν μυριαμέτρων καὶ χιλιομέτρων, μιλίων ναυτικῶν καὶ σταδίων Ὀλυμπιακῶν, ὁ δὲ 6' καὶ τοὺς Περσικοὺς περασάγγας.

Ἐν τῇ περὶ Ἀντιγόνης τοῦ Σοφοκλέους διατριβῇ τοῦ κ. Ν. Πετρῆ γυμνασιάρχου ἐν Κορίνθῳ τῇ καταχωρισθείσῃ ἐν τῷ τεύχει τοῦ Μαιῦ ἀνέγνωθι ἐν σελ. 337 στ. 12 καὶ σελ. 344 στ. 21: ἀνὰ μέσον—339, 13: ἐξ ὅτου 18: ἐκδοθῆς—342, 13: ὥρελε 28: τεχέος 33: ἔτεσιν—345, 40: προκαλεῖται.
